

Vergroening als verdienmodel

Pioniers in voedsel

Voorstellen Team Voedsel voor het VVD-verkiezingsprogramma¹

De Nederlandse landbouw is buitengewoon productief en per kilo product efficiënt. Maar de keerzijde van dit succes is dat wilde diersoorten in het gedrang komen, natuurgebieden verschrallen, en de kwaliteit van onze bodem, lucht en water onder druk staan. Dat heeft ook een weerslag op onze eigen gezondheid.

Daarbij komen de groeiende urgentie van klimaatadaptatie, de maatschappelijke behoefte om het dierenwelzijn in de veesector te verbeteren, en de uitdaging om voor een groeiende wereldbevolking op een duurzame manier voedsel te produceren.

Wij kiezen niet voor krimp, maar voor een duurzaam groeiemodel. We vertrouwen onze ondernemers en geloven niet dat dé oplossing zal worden gevonden op ministeries in Den Haag of in de kantoren van de Europese Commissie. De kennis en ondernemersgeest die Nederland in huis heeft, geeft ons land de kans om voorop te gaan in de voedseltransitie. Boeren, vissers en wetenschappers werken iedere dag aan innovaties en inzichten om de uitdagingen van klimaat en natuur het hoofd te bieden. De VVD wil die pioniers steunen. We investeren en versimpelen wetten en regels. We staren ons niet blind op één oplossing. We geven alle technieken een kans.

We nemen onze verantwoordelijkheid om Nederland schoner door te geven.

Net zoals we ons inzetten voor een sluitende Rijksbegroting om onze kinderen niet op te zadelen met een hoge staatsschuld, schuiven we de kosten van klimaat- en natuurschade niet door naar de volgende generatie. We handelen nu om hogere kosten in de toekomst te voorkomen. We nemen de wetenschap serieus.

Bodem en water zijn sturend. Dat zijn de fundamenten van ons welzijn.

- ▶ We onderschrijven de doelen die zijn gesteld in het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Een belangrijke maatregel om de biodiversiteit te versterken is groenblauwe dooradering. Landschapselementen dragen ook bij aan de klimaatopgave door koolstof vast te leggen en ons land weerbaarder te maken tegen klimaatverandering.
- ▶ We stemmen de normen voor bemesting en het gebruik van bestrijdingsmiddelen af op de

¹ Deze conceptversie is tot stand gekomen met de inbreng van meerdere deskundigen uit het Thematisch Netwerk Liberaal Groen. De eindversie zal worden geschreven na consultatie met leden. Dit document bevat een opinie en heeft geen formele status binnen de VVD voor gebruik in beleid of bestuur. Het geeft houvast in onderlinge discussies en aanknopingspunten voor beleid in de toekomst. Publicatie 25 juli 2023 op <https://www.liberaal-groen.nl>.

Kaderrichtlijn Water.

- ▶ We bereiden ons voor op langere perioden van droogte en het verhoogde risico op overstromingen door meer waterberging in te richten.
- ▶ We verhogen de grondwaterstand onder veenweidegebieden om de natuurlijke uitstoot van broeikasgassen te reduceren.

Er moet snel duidelijkheid komen voor boeren.

De verduurzaming van ons voedselsysteem, en het oplossen van de stikstofcrisis, gaat niet zonder slag of stoot, maar biedt ook kansen. Niet alles kan overal. Wat wél kan, en waar, moet een nieuw kabinet snel duidelijk maken. Onzekerheid is funest voor boerenfamilies en met uitstel schiet de natuur ook niets op.

- ▶ Verdere intensivering is mogelijk als klimaat en natuur maximaal worden ontzien. Wij denken daarbij aan het afvangen en recyclen van ammoniak, energieneutrale glastuinbouw, kweekvlees, fermentatie, precisielandbouw en genetische modificatie. Dat maakt het mogelijk om met minder land meer voedsel te produceren; land dat beschikbaar komt voor extensieve landbouw of aan de natuur kan worden gegeven.
- ▶ Het andere toekomstpad is natuurinclusief boeren. Daarin sluiten we kringlopen en brengen we emissies terug door het gebruik van geïmporteerd veevoer, kunstmest en synthetische bestrijdingsmiddelen af te bouwen. Akkerbouwers vergroten hun gewasdiversiteit en minimaliseren hun grondbewerking. In de veeteelt worden uitloop en weidegang de norm. Zo bevorderen we de biodiversiteit en maken we onze voedselproductie klimaatbestendiger.
- ▶ We betalen boeren voor de maatschappelijke diensten die zij leveren. Landschapsonderhoud, natuur- en waterbeheer leveren de samenleving veel op. Daar moeten boeren voor worden betaald. We zetten in op langdurige contracten om de boeren die hiervoor kiezen een bestendig verdienmodel te geven. Dan kan in samenwerking met natuurorganisaties. Ook staan we open voor combinaties van bosbeheer en boslandbouw.

De VVD is voor een gelijk speelveld.

- ▶ De landbouw- en voedselsector levert een evenredige bijdrage aan het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen en stikstof.
- ▶ Gelijkwaardige producten worden gelijk behandeld. Zo horen koe- en plantaardige melk in hetzelfde belastingtarief.
- ▶ We halen sierteelt uit het lage btw-tarief. Bloemen zijn geen eerste levensbehoefte.
- ▶ We schaffen het verlaagd tarief in de gasbelasting voor de tuinbouw af. Met de opbrengst sluiten we kassen aan op duurzamere energiebronnen, zoals geothermie en restwarmte uit de industrie.
- ▶ De overheid heeft een rol om transitie aan te jagen. Boeren, vissers en andere voedselproducenten kunnen rekenen op financiële ondersteuning wanneer zij investeren in innovatieve systemen of technieken. Uiteindelijk moeten producten zich in de markt

bewijzen. De VVD is tegen permanente staatssteun. Daarom blijven we in Europa aandringen op het afbouwen van de inkomenssubsidies binnen het Gemeenschappelijk landbouwbeleid. Die gelden zetten we liever in om boeren te betalen voor eco-diensten.

- ▶ We streven naar zo vrij mogelijke handel. Importtarieven op voedsel kunnen gerechtvaardigd zijn zolang Europese boeren aan strengere regels moeten voldoen dan boeren elders. Maar die tarieven moeten wel gelijk zijn. De vrijstelling van soja is een oneerlijk concurrentievoordeel en werkt bovendien ontbossing in Zuid-Amerika in de hand.
- ▶ We steunen een koolstofheffing aan de Europese buitengrens om te voorkomen dat onze ondernemers op achterstand worden gezet en elders in de wereld meer wordt uitgestoten.

We betalen een eerlijke prijs voor een eerlijk product. De vervuiler betaalt.

We mogen niet verwachten dat de boer alleen opdraait voor de kosten van de verduurzaming. Tegelijkertijd willen we dat gezond voedsel, dat duurzaam is geproduceerd, betaalbaarder wordt. Daarom rekenen we de kosten van vervuiling door in de prijs en zorgen we voor een rechtvaardige margeverdeling in de voedselketen.

- ▶ Boeren worden nog maar beperkt beloond wanneer zij aanpassingen doen ten gunste van dierenwelzijn, klimaat en natuur. Om hun producten concurrerender te maken, rekenen we de maatschappelijke kosten van vervuiling toe in de prijs. We beprijzen ook nadrukkelijk de uitstoot van de productie van kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen. Zo trekken we het speelveld gelijk.
- ▶ We zetten een emissiehandelssysteem in de landbouw op, waarin alle uitstoot – broeikasgassen, fosfaat, stikstof – wordt meegenomen. Zo wenden we de markt aan om te verduurzamen, verminderen we de complexiteit voor boeren, en bieden we ruimte voor ondernemerschap.
- ▶ We versterken de positie van boeren ten opzichte van hun toeleveranciers en afnemers. We passen de mededingingswetgeving aan om meer samenwerking in de land- en tuinbouw mogelijk te maken.
- ▶ De overheid geeft het goede voorbeeld door alleen duurzaam geproduceerd voedsel uit de EU in te kopen.

We geven alle technieken een kans.

Nederland is kampioen in voedselinnovatie. Dat moet zo blijven. We investeren in kansrijke bedrijven die de eiwittransitie versnellen en de omschakeling naar kringlooplandbouw bevorderen. Dat levert banen en nieuwe exportmogelijkheden op.

- ▶ Plantaardige zuivel, vleesvervangers, fermentatie, kweekvlees en aquacultuur in windparken op zee kunnen nieuwe verdienmodellen opleveren voor akkerbouwers, veetelers en vissers. We maken geld beschikbaar om dat te onderzoeken en verder te ontwikkelen.
- ▶ We sturen aan op snelle goedkeuring en markttoetreding van voedselinnovaties, zoals kweekvlees, in de EU.

- ▶ We gebruiken restproducten uit de landbouw, voedingsmiddelenindustrie en horeca idealiter als veevoer en anders als bron van biogas.
- ▶ Om het gebruik van kunstmest en niet-gerichte gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen, investeren we in precisielandbouw: mest en gewasbeschermingsmiddelen nauwkeurig aanbrengen op de plekken waar dit ook daadwerkelijk van toegevoegde waarde is, waardoor er minder belasting is voor het milieu.
- ▶ Biologische grondstoffen worden door gebrek aan kennis nog onderbenut. We investeren in onderzoek om alternatieven op synthetische middelen te vinden.
- ▶ Nederland blinkt uit in biotech, maar Europese wet- en regelgeving zit in de weg. De nieuwste technieken lopen tegen de grenzen aan van wat in Europa mag. Andere landen zijn soepeler. We willen niet dat bedrijven Europa verlaten.
- ▶ We steunen de voorstellen van de Europese Commissie om de regels voor genetische modificatie te moderniseren. Dat maakt het mogelijk om bijvoorbeeld resistentere gewassen te ontwikkelen en de geboorte van eendagskuikens te voorkomen. We geven jonge bedrijven daarmee een impuls. De Europese regels voor genetische modificatie zijn nu zo streng dat alleen grote multinationals zich eraan wagen.
- ▶ We willen verder gaan. Wanneer genetisch gemodificeerde micro-organismen wel in het productieproces worden gebruikt, maar niet in het eindproduct komen, zouden de normale voedselveiligheidsregels moeten gelden. Daarmee geven we precisiefermentatie een kans: een veelbelovende techniek om eiwitten en zuivel te 'kweken'.
- ▶ We streven naar uitfasering van de sleepvisserij en blijven ons daarom inspannen om het Europese pulsvisserijverbod terug te draaien. Pulsvisserij vermindert brandstofgebruik, bodemberoering en bijvangst.

We zorgen goed voor dieren.

- ▶ Gezondheid en welzijn van dieren zijn voorwaarden voor het fokken van (gezelschaps)dieren. We handhaven het verbod op het fokken op schadelijke uiterlijke kenmerken. Naast het fokverbod komt er ook een verbod op de handel in en import van deze dieren.
- ▶ Naarmate onze kennis over de behoeften en het gedrag van dieren toeneemt, passen we dierenwelzijnsregels aan.
- ▶ Bij herhaalde overtreding van dierenwelzijnsregels trekken we vergunningen in.
- ▶ We koppelen de taken dierenwelzijn en voedselveiligheid binnen de NVWA los door óf een autonome afdeling binnen de NVWA óf een losse instantie op te richten.